

Metoderapport Data-Skup 2023:

De døde russiske soldatene

 <p>Igor Tolmasjov (19) Fra Donetsk. Studerte skipselektronikk i Sevastopol. Vervet seg i sommeren 2021. Døde på ukjent sted i Ukraina 7. mars.</p>	 <p>Mikhail Bakanov (20) Fra Saratov. Utdannet som bilmekaniker i fjor vår. Innkalt til hæren. Drept 26. februar på ukjent sted i Ukraina. Foreldrene fikk vite det 22. mars.</p>	 <p>David Artojanjan (18) Fra Burjatia. Fullførte bilmekaniker-utdannelse våren 2021, og ble innkalt til hæren. Drept av granatsplint 1. mars i Donbas.</p>	 <p>Khusinbai Masjaripov (19) Fra Kurgan. Innkalt til verneplikt i oktober 2021 til et ingeniørkorps. Drept under angrepet på byen Izjum 14. desember.</p>	 <p>Andrej Dandarov (19) Fra Burjatia. Foreldreløs. Ukjent hvor han døde, men hans fallskjermavdeling led store tap i angrep på Kharkiv.</p>
 <p>Ivan Romanov (21) Fra Rostov. Hans hovedhobby var militærpatriotiske leker, historiske spill og militærpatriotiske ungdomsforeninger. Drept 7. mars, begravd 29. mars i Rostov.</p>	 <p>Vitalij Golub (21) Fra Bratsk. Vokste opp i Chita, gikk på kadettskole, og ble løytnant. Drept i kampene om Donbas. Begravet i Sevastopol i «Eresalleen for Sovjets helter».</p>	 <p>Nikolai Kalinin (19) Fra Novogorod. Hardt såret under et av mange mislykkede angrep på Kharkiv. Døde 13. mars av skadene på et sykehus i Belgorod.</p>	 <p>Aleksej Martynov (19) Fra Burjatia. I 10. klasse var han klassens beste elev til å demontere en AK-74. Innkalt til i Marinekorpset i Vladivostok i fjor sommer. Døde i kampene nord for Kyiv.</p>	 <p>Artjom Koprjsjenko (19) Fra Orjol. Startet verneplikt i fjor sommer. Sjøfører i et fallskjermjeger-regiment i Kostroma. Mistet livet 12. mars. Ukjent sted, men regimentet led store tap ved byen Kharkiv.</p>
 <p>Eldar Moratsjin (21) Orsk. Skutt av skarpskytter under angrepet på Kyiv.</p>	 <p>Maksim Grigorjev (20) Fra Rostov. Døde av splintskader fra artilleri under kampene ved Mariupol 6. mars.</p>	 <p>Dmitrij Fedosejev (21) Fra Svetogorsk. Stridsvogn-skytter. Døde 28. februar på ukjent sted i Ukraina.</p>	 <p>Sergej Sokolov (21) Fra Novosibirsk. Fallskjemjeger. Døde 16. mars på ukjent sted i Ukraina.</p>	 <p>Kirill Vaganov (19) Kirov. Krigen ble kort for Kirill. Han døde på ukjent sted i Ukraina første dag 25. februar.</p>
 <p>Aleksandr Bondarev (19) Fra Magnitogorsk. Begravet 25. mars. Ingen offentlig informasjon om dødssted eller dødsdato.</p>	 <p>Aleksej Dulskij (19) Fra Burjatia. Drept under angrepet på Kharkiv. «Han døde tragisk i en ujevn kamp». Innkalt i fjor vår.</p>	 <p>Ai-Kerel Kuular (21) Fra Tuva. Tjenestegjorde i 55. fjellbrigade. Drept i kamper på ukjent sted i Ukraina 21. mars.</p>	 <p>Ilja Kubik (18) Fra Bratsk i Irkutsk. Gikk ut fra skole nr. 15 i Bratsk i fjor. Ble innkalt, og vervet seg. Drept under invasjonen av Ukraina.</p>	 <p>Aleksej Kuzmin (19) Fra Magnitogorsk. «En positiv og god gutt som alltid drømte om å bli soldat», sa ordføreren under minnestunden 21. mars.</p>
 <p>Dmitrij Komarov (19) Fra Kirov. Innkalt etter skoleslutt i fjor sommer til en stridsvognavdeling. Drept på ukjent sted.</p>	 <p>Maksim Lavrentjev (20) Født i Vologoda. Ingen informasjon offentliggjort om dødssted og dødsdato, utover at han «døde under spesialoperasjonen i Ukraina».</p>	 <p>Vladislav Razumov (20) Fra Krasnojarsk. Fallskjemjeger. Drept av en antistridsvogn-rakett under kampene ved Hostomel 1. mars.</p>	 <p>Egor Kanatnikov (19) Faren var trafikkpolitisi-sjef i Orlov. Innkalt i fjor sommer. Stridsvogn-fører. Ukjent dødssted.</p>	 <p>Egemberdi Dorboev (19) Født i Kirgisistan. Dro til Russland i fjor, og ble innkalt til hæren høsten 2021. Drept 8. mars på ukjent sted i Ukraina.</p>

Innsendere

Per Anders Johansen - 97540345 - per.anders.johansen@aftenposten.no

Sean Meling Murray - 47232896 - sean.meling.murray@aftenposten.no

Takk til:

Christine Engh og John Hultgren (reportasjeledelse), Vilde Skorpen Wikan (journalist), Helene Skjeggstad (journalist), Torkjell Trædal (journalist), Magnus Lysberg (journalist), Trond J. Strøm (journalist), Jørgen Arnor G. Lom (redaksjonell utvikler), Gina Grieg Riisnæs (korrespondent Ukraina), Per Kristian Aale (korrespondent Russland).

Publisert:

Første artikkel publisert 12. mars 2022. Arbeidet pågår fortsatt.

Kontaktperson:

Per Anders Johansen (mob: 97540345) - per.anders.johansen@aftenposten.no

Redaksjon:

Aftenposten

Postboks 1178 Sentrum

0107 Oslo

Lenke til alle publiserte saker, samt PDF av alle saker, ligger som vedlegg til metoderapporten.

Innhold

Metoderapport Data-Skup 2023:	1
De døde russiske soldatene	1
Innsendere	2
Takk til:	2
Publisert:	2
Kontaktperson:	2
Redaksjon:	2
Innhold	3
1. Innledning	4
2. Slik startet arbeidet	4
3. Datametodene	5
3.1. Innsamlingen av data	5
3.3. De viktigste kildene	6
3.5. Datavask av nye verifiserte registreringer	8
3.6. Sammenstilling med tidligere registreringer	9
4. Dataarbeidet - og sakene vi fant	9
4.2. Andre fase (15. mai – 31. august)	10
4.3. Nåværende fase: August 2022-september 2023	11
5. Utfordringer i dataarbeidet	11
5.1. Sensuren	11
5.2 Dobbeltarbeid	12
5.3 De døde som ikke begraves - og hemmelige begravelser	12
5.4 Metodens begrensninger	12
5.4 Russisk-kunnskap	13
5.5 Arbeidet videre	13
6. Avslutning	14
Vedlegg: Publiserte saker.	15

1. Innledning

Siden Russland invaderte Ukraina 24. februar 2022 har Aftenposten gjennomført et svært omfattende prosjekt, hvor bakgrunnen til omlag 7000 drepte russiske soldater er kartlagt. Ved å samle og analysere data fra titusener av minnesider i russiske sosiale medier, nettsteder og lokalaviser, har det vært mulig å avsløre viktige sider ved krigen, til tross for russisk sensur.

Metodearbeidet har vært unikt i verden. Bortsett fra Aftenposten, er det bare de russiske journalistene i BBC/Mediazona som har gjort det samme. Dataarbeidet vårt pågår fortsatt. Russiske journalister som gjør det samme, risikerer 10-13 års fengsel.

Arbeidet har foregått i utenriksredaksjonen, parallelt med den daglige nyhetsjobbingen med krigen og turnusvakter. Ideene, historiene og funnene som dukket opp under arbeidet med databasen, ble fortløpende diskutert i teamet som dekket krigen. I flere saker samarbeidet vi i ulike team for å få landet ideene våre. Det bidro til at historiene vi gravde frem under til dels stort tidspress, kunne settes i sammenheng med de største spørsmålene og sakene som dominerte nyhetsbildet i krigen.

2. Slik startet arbeidet

Arbeidet startet da vi leste et [intervju](#) i Novaja Gazeta med en kvinne fra Saratov, som mistet sin sønn på invasjonens første dag. Moren hadde allerede sørget for å få laget en grav, men hun fikk ikke utlevert sønnens lik.

- De sa at vi ikke kunne få kroppen før alt var over, slik at det ikke skapte panikk, fortalte hun til NGs Samara-korrespondent Nadjezda Andrejeva.

Kunne vi finne flere eksempler i andre russiske kilder? Hvordan ble i så fall tapene omtalt? Kunne de gi oss innsikt i hvordan de høye tapene ble håndtert i Russland?

Etter noen søk på kyrillisk etter ord som "død" og "Ukraina" på den russiske søketjenesten Yandex, dukket det opp flere eksempler, blant annet et referat i en lokalavis [93](#) i Krasnodar fra begravelsen til to brødre, og en offiser i Kazan.

Ordlyden i de første dødsmeldingene fra guvernører og ordførere var ganske identiske. Det virket som de var skrevet ut fra en mal:

- Ordene som gikk igjen, var «død» (погиб), «plikt» (долг), «tjenestereise», «spesialoperasjon» (спец), «militær spesialoperasjon» (СВО). Ved søke på disse ordene, dukket det opp flere navn.
- Ved deretter å søke spesifikt på de enkelte navnene, kunne vi som dødsfallene var omtalt i andre kilder, og om kildene var troverdige (mer om verifiseringen i eget kapittel).
- I perioden 7. til 11. mars samlet og verifiserte vi de første 100 russiske dødsfallene i et regneark, som resulterte i [den første saken om de skyhøye tapene \(12.3.222\)](#). Selv om flere internasjonale medier hadde omtalt enkeltbegravelser, var dette den første artikkelen som begynte å kartlegge systematisk de første dødsmeldingene.

Vi fant mer enn vi hadde forventet. Derfor bestemte vi oss for å utvide arbeidet og bygge en mye større database.

3. Datametodene

3.1. Innsamlingen av data

Vi brukte Google sheets som utgangspunkt for arbeidet.

De første 200-300 døde russiske soldatene fant vi ved å bruke de ovennevnte søkeordene på Yandex.

Fra slutten av mars 2022 dukket det opp flere Telegram-kanaler og russiske minnesider med informasjon om døde soldater. De ble drevet av frivillige på både ukrainsk og russisk side.

Vi valgte først å skrape Telegram-kanalen Gorjosjko og nettsiden TimeNote. Årsaken var at disse sidene lenket til sine kilder, slik at det var lettere å vurdere hva de baserte sine dødsmeldinger på. Mange av de største og mest populære pro-ukrainske kanalene, som "Ikke vent på meg fra Ukraina", gjorde ikke det. Vi så mange eksempler på meldinger om døde russiske soldater som ikke var riktige.

Webskrappingen ble gjort i R ved hjelp av «rvest-pakken».

Etter å ha skrapet databaser med mulige dødsfall frem t.o.m. mai, gikk vi over til å kopiere manuelt inn i research-arket fra Telegram-kanalen Gorjosjko, før verifiseringsarbeidet startet. Det gikk raskere for journalistene å gjøre det selv. Deretter fortsatte vi å verifisere og registrere sak etter sak, på samme måte som før og etter de samme kriteriene (se punkt 3.4).

I hver sak (dødsfall) har vi gjort følgende minst en gang:

1. Merke navnet fra listen over potensielle døde vi har skrapet.
2. Kopiere navnet inn, på kyrillisk, i den russiske søkemotoren Yandex, sammen med relevante søkeord ("død", "Ukraina" og noen ganger "spesialoperasjon").
3. Lese gjennom søkeresultatene for å finne kilder, samt data om alder, bosted og grad.
4. Legge inn fritekst-feltet eventuelle andre detaljer vi mener er interessante data.
5. Skrive resultatene inn i regnearket, samt legge til eventuelle stikkord.

Noen søk ga svært mange treff. Da tok det lengre tid å gå gjennom kildene. Ofte kunne de mest interessante kildene dukke opp langt nede i søketreff-listen. Andre søk ga få eller ingen treff. Et forsiktig anslag er at det har tatt minst ti minutter å gjennomføre disse fem leddene i arbeidsprosessen. Det betyr at det har tatt 33 arbeidsuker å bygge databasen. En del av arbeidet har vært utført på fritiden.

3.2. Databasen

Vi har registrert informasjon om navn (på russisk og engelsk), alder, geografisk tilhørighet og militær rang i de tilfellene slike data er tilgjengelig. I tillegg registrerer vi kildene til informasjonen, samt et fritekstfelt dersom dødsmeldingene inneholdt detaljer.

Mange dødsmeldinger er svært knappe. Særlig de fra offisielle kilder. Men noen steder finner vi informasjon om hvilke avdelinger de kjempet i, hvor de døde, dødsdato, eller andre data. Vi bruker også fritekst-feltet til å tagge sakene tematisk, for eksempel om de var soldater i Wagner, om de var veteraner, frivillige, mobiliserte eller vervede.

Alt blir registrert og systematisert gjennom Google sheets. I utgangspunktet representerer hver rad en død soldat.

1	A	B	C	D	E	F	G	H	I
	idx	navn_russisk	navn_en	alder	grad	sted	tekst	kilde	annet
185	408	Иван Гурин	Ivan Gurin	Ukjent	Ukjent	Samara Oblast		https://www.syzran-small.ru/news	
186	409	Иван Кононов	Ivan Kononov	Ukjent	Ukjent	Ukjent		https://battline.ru/vostovskoj-obl	
187	421	Игорь Опёнкин	Igor Oposankin	Ukjent	Ukjent	Irkutsk		https://vk.com/wall712871349_2	
188	430	Илья Кубик	Ilya Kubik	18	Ukjent	Irkutsk		https://vk.today/2022/03/15/urozh	
189	435	Илья Пяткин	Ilya Pyatkin	Ukjent	Obersleytnant	Nizjnij Novgorod		https://vk.com/wall-146633373_4	
190	441	Керман Гаджимогомедов	Kerman Gadzhagomedov	24	Ukjent	Dagestan		https://lfbzor.io/2022/03/15/zhil-el-	
191	445	Кирилл Важенин	Kirill Envient	Ukjent	Ukjent	Ukjent		https://www.crimea.kp.ru/daily/27/	
192	447	Кирилл Серавкин	Kirill Seravkin	Ukjent	Ukjent	Primorskij		https://baikal24.ru/text/14-03-2022	
193	451	Клим Абрамов	Klim Abramov	Ukjent	Ukjent	Kostroma		https://www.rus-1	
194	454	Константин Добрынин	Konstantin Dobrynin	Ukjent	Ukjent	Kostroma		https://k1news.ru	
195	468	Максим Воротанцев	Maxim Vorotantsev	Ukjent	Sersjant	Kostroma		https://76.ru/text	
196	469	Максим Гаганов	Maxim Gaganov	21	Korporal	Tsjeljabinsk	"21 år gamle Maxim Gaganov fra Magnitogorsk, tankfører, korporal. Har	https://k1news.ru	
197	470	Максим Жумаханов	Maxim Zhumakhanov	28	Sersjant	Pskov	24. mars skulle han på et rekonnoseringoppdrag. VIDEO: https://yandk	https://vk.com/wall-78793679_565	
198	472	Максим Пильник	Maxim Name	Ukjent	Ukjent	Moskva	Maxim ble født i Chernigov-regionen, og siden 2015 bodde i Khimki. He	https://vk.com/wall-99725619_308	
199	478	Марсель Ясуб	Marseille Jacob	31	Ukjent	Donetsk	Drept i Volnovakha, Donetsk	https://vk.com/wall-172867724_2	
200	483	Михаил Гераскин	Mikhail Geraskin	Ukjent	Ukjent	Ukjent	Drept i Mariupol 11. mars.	https://grk-kostroma.ru/news/v-kc	
201	486	Михаил Орчиков	Mikhail Orzhikov	Ukjent	Offiser	Kostroma	deputy commander of a motorized rifle regiment in Vladikavkaz	https://k1news.ru	
202	487	Михаил Пушкарев	Mikhail Pushkarev	Ukjent	Ukjent	Udmurtia		https://vk.com/wall36801749_277	
203	488	Михаил Родионов	Mikhail Rodionov	Ukjent	Offiser	Vladimir		https://74.ru/text/incidents/2022/0	
204	498	Никита Бирилло	Nikita Birillo	22	Ukjent	Tsjeljabinsk	"1 dag, 21. mars, tok Miass farvel med tjenestemannen Nikita Birillo, son	https://newsia.ru/index.php?n	
205	535	Равиль Мифтахов	Ravil Miftakhov	29	Sersjant	Ukjent		https://vk.com/wall541612806_33	
206	536	Рамиз Рашидов	Ramiz Rashidov	24	Sersjant	Ukjent		http://adminmr.ru	
207	542	Роман Иванов	Roman Ivanov	47	Ukjent	Krym	Sanitetssoldat	https://vk.com/wall-78793679_565	
208	547	Роман Рыбов	Roman Ryabov	Ukjent	Obersleytnant	Khanty-Mansia		https://vk.com/wall36801749_277	
209	549	Роман Шляков	Roman Hals	21	Menig	Tuva		https://vk.com/wall-135438135_71	
210	550	Ромас Оюн	Romas Oyun	Ukjent	Korporal	Tuva		https://vk.com/wall-135438135_71	
211	551	Рубен Михайлянец	Ruben Mikhailants	24	Sersjant	Tula		https://vk.com/wall-135438135_71	
212	554	Руслан Июдин	Ruslan Judin	Ukjent	Løytnant	Tatarstan	Ruslan lyudin studied at school N3, after graduation he entered the Kaz	https://kazanrepi	
213	555	Руслан Нугалиф	Ruslan Nugalyif	Ukjent	Sersjant	Saratov	Radaev announced the death of Captain Denis Popov from Saratov and	https://www.vzsar.ru/news/2022/0	
214	559	Садулла Абдурахманов	Sadulla Abdurakhmanov	36	Ukjent	Dagestan	The bodies of the dead were brought to Dagestan and their relatives bu	https://riadebent.ru/ua-ukraine-pc	
215	560	Салтам Сейдахна	Sarftam Seianhanov	Ukjent	Sersjant	Dagestan	Sneelatturker	https://vk.com/wall-135438135_71	

Database-arket: Det ferdige datasettet består av én rad pr. døde soldat samt en rekke variabler som beskriver soldaten. Fritekstfeltet er brukt til å oppsummere annen relevant informasjon.

Siden vi lager artikler parallelt, samtidig som vi samler inn mer og mer informasjon om de falne russiske soldatene, har vi bearbeidet og vasket dataene i ulike bolker. Det betyr at vi i praksis har hatt to regneark å forholde oss til:

- Ett ark for nye registreringer.
- Ett ark med bearbejdede og kvalitetssikrede data. Dette kaller vi research-arket.

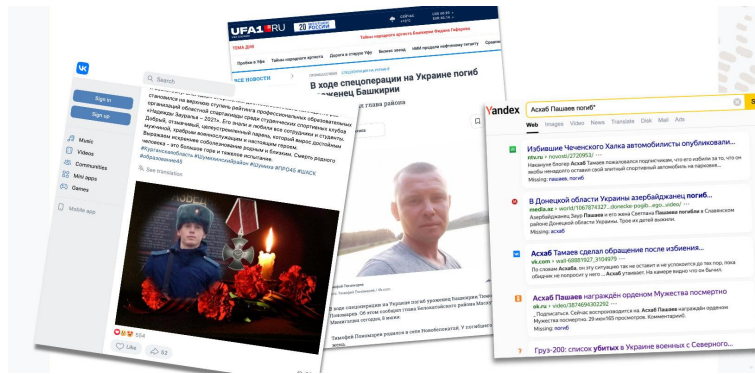
Research-arket har til enhver tid de mest oppdaterte dataene. For å komme dit, må vi gjennom en prosess som er delvis automatisk og delvis manuell.

I tillegg har vi jobbet i et eget word-dokument, hvor vi fortløpende har notert oss ideer og historier som kan danne grunnlag for historier.

3.3. De viktigste kildene

Her er en kort oversikt over de viktigste kildene vi har brukt for å verifisere dødsfallene:

- De offisielle nettsidene til ulike russiske myndigheter og offentlige organisasjoner. Det kan være alt fra en skole, til et parti, guvernørkontor eller lokaladministrasjon.
- V Kontakte- og Telegram-sidene til guvernører, ordførere og andre offentlige tjenestemenn.
- Lokale nyhetsmedier, som refererte dødsfallet eller dekket minnestunden eller begravelsen.
- Ulike grupper på russiske sosiale medier som nettsamfunnet VK (tidligere V Kontakte), Odnoklassniki (OK.ru) og Telegram.

Verifiseringsarbeidet: En russisk minneside, en avisartikkel fra en lokalavis i Ufa og søkevinduet i Yandex under arbeidet med å verifisere dødsfallet til en russisk soldat.

3.4. Våre verifiseringskriterier

Vi har ansett identiteten og dødsfallet for å være verifisert når vi fant følgende orginalkilder:

- Russiske, offentlige tjenestemenn i sosiale medier, som for eksempel guvernører, ordførere, skolerektorer.
- Minst to lokale medier som rapporterte om dødsfallet uavhengig av hverandre.
- Nettsteder eller kontoer på sosiale medier som tilhørte offentlige myndigheter, for eksempel regions- eller distriktsmyndigheter, utdanningsinstitusjoner og universiteter.
- Bilder av gravsted med navn, fødsels- og dødsdato og sted. Dette kriteriet tok vi i bruk da vi oppdaget at enkelte russiske aktivister begynte å reise rundt på kirkegårder for å følge med på nye begravelser som ikke ble omtalt noe sted. Aftenpostens korrespondent i Russland, Per Kristian Aale og fotograf Dan Neergård, forsøkte å gjøre dette ved en kirkegård i Krasnodar i fjor høst. Da erfarte vi hvilken risiko som lå bak kirkegårds-aktivistenes arbeid. Aftenpostens team ble jaget vekk fra kirkegården.
- Reportasje i en lokalavis fra selve begravelsen, med bilder og opplysninger om den dodes identitet.
- Familiemedlemmer med aktive SoMe-kontoer, som eksisterte før krigen startet, og som deler informasjon om sønner og fedre.

Det er mange kilder vi har valgt ikke å stole på, bl.a.:

Dødsmeldinger fra ukrainske kilder, som baserer seg på bilder av døde russiske identifikasjonspapirer funnet på slagmarken. Vi har funnet flere eksempler på manipulasjon, som har ført til nyhetsmeldinger om drepte russiske toppoffiserer, som viste seg å leve.

Dødsmeldinger fra familier og venner, hvor det ikke er mulig å sjekke identiteten til familien, eller hvor kilden er anonym eller skjult bak en lukket gruppe.

Meldinger med døde lenker eller lukkede sider velger vi stort sett å se bort fra, selv om de kan være riktige. En del originale dødsmeldinger fra familie og nære venner blir for eksempel i ettertid slettet eller stengt. Vi legger også vekk meldinger publisert av små grupper.

3.6. Sammenstilling med tidligere registreringer

Første gang vi gjorde denne prosessen, opprettet vi et nytt regneark som vi kaller research-arket. Men for hver nye oppdatering må vi sjekke at de nye registreringene ikke allerede finnes i research-arket. Vi løste dette ved å "konkatenerer" de vaskede nyregistreringene til research-arket, for så å gjenta hele prosessen beskrevet i del 4.3. Dermed kunne vi plukke opp eventuelle duplikater og luke dem ut manuelt.

All data ble deretter lastet opp til Google Drive. Dette ble gjort direkte fra R ved hjelp av googlesheets4-pakken.

4. Dataarbeidet - og sakene vi fant

Arbeidet har pågått i ulike faser, fra krigen startet, og frem til dag.

4.1. Krigens første fase (15. mars-15. mai)

Ressursbruk: Fem journalister i ca to-tre uker (Torkjell, Trond og Per Anders på research), samt Jørgen og Sean på dataarbeidet. I denne perioden verifiserte vi ca. 800 døde soldater, slik at databasen vokste til ca. 1000. I starten brukte vi altfor mye tid på hver sak. Dels var kildene nye for oss, og flere var inne i kort tid eller hadde andre oppgaver ved siden av. Vi satt sammen og jobbet, og kunne diskutere funn fortløpende. Men på den andre siden gikk tiden for.

Da vi oppdaget 21. mars at BBCs russiske tjeneste hadde begynt med et [tilsvarende prosjekt](#), vurderte vi å gi opp. De hadde åpenbart større ressurser, særlig når BBC slo seg sammen med de dyktige, uavhengige russiske journalistene i Mediazona. Deres research ble utført av russiskspråklige journalister og frivillige.

De neste ukene prøvde vi nok å konkurrere med BBC Russia om å verifisere flest døde russiske soldater, selv om det ikke var et uttalt mål. På det tidspunktet var det et poeng i seg selv å avsløre at Kreml løy om de katastrofale høye tapstallene. Vi holdt tritt ut i april, men fra mai så vi at BBC/Mediazona rykket i fra.

En grunn til at de uavhengige russiske journalistene kom litt senere i gang, kan være at mange av dem måtte rømme Russland da krigen startet og etablere seg på nytt i et annet land. Mediazona-journalistene for eksempel dro til Tbilisi i Georgia og Riga i Litauen. Med unntak av Meduza, var de fleste uavhengige russiske mediere ganske uforberedt på krigens konsekvenser. Deres nettsider ble blokkert, og deres redaksjoner ble erklært som "fremmede agenter" og "uønskede organisasjoner".

I mai begynte også fem journalister i den russiske gravegruppen i iStories å gjøre det samme som Aftenposten og BBC/Mediazona. De gav opp i november 2022.

Grunnen til at vi likevel fortsatte, var at vi fant flere ideer som BBC/Mediazona ennå ikke hadde omtalt:

- Ut fra databasen vår kunne vi for eksempel se at 20 prosent av de døde soldatene, var svært unge. [Vi kunne dokumentere at Russland sendte utrente 18-åringer fra de fattigste familiene, mange av dem foreldreløse, i døden \(2.4.2022\).](#)
- Vi oppdaget at antall døde soldater var minst 10–30 ganger høyere i muslimskdominerte republikker som Dagestan, Basjkortostan, Tatarstan og

Ingusjetia, enn i storbyene Moskva og St. Petersburg. I Putins "hellige" krig mot "satanisiske" Vesten, sendte [russerne i stor grad muslimske soldater](#) (11.4.2022).

- Datamaterialet kunne brukes til å gi innsikt i noen av de viktigste og dramatiske hendelsene i starten av krigen, for eksempel [slaget om flyplassen utenfor Kyiv](#) (18.4.2022) eller [senkingen av Russlands flaggskip i Svartehavet](#) (21.4.2022).
- Et annet mønster vi kunne se veldig tidlig i denne fasen av krigen, var at [om lag hver femte drepte soldat var offiser](#) (4.5.2022).

4.2. Andre fase (15. mai – 31. august)

I midten av mai ble ressursbruken trappet ned. Per Anders fortsatte å jobbe fulltid, med datastøtte fra Sean. I tillegg ble Vilde Skorpen Wikan, som var vikar, med for første gang. Fra 15. mai til 31. august verifiserte vi ytterligere 2000 døde soldater, slik at databasen vokste til 3000 navn.

På dette tidspunktet var vi ikke lenger så opptatt av antallet døde. Det skyldtes ikke bare at BBC/Mediazona klarte å verifisere flere enn oss. Vi hadde skiftet strategi:

Målet med databasen var nå å lete etter nye mønstre, finne nye kilder og nye historier. Vi brukte materialet fra databasen til å vise hvordan det russiske maktapparatet fungerer, forklare hvorfor krigen fortsetter og hvorfor de skyhøye tapene så langt ikke har fått noen konsekvenser.

- Fra slutten av april og mai dukket det opp stadig flere "frivillige" i databasen vår. Vi kunne dokumenterte at [60-åringer ble vervet og sendt til fronten](#) (30.5.22).
- Datamaterialet viste at mange ble sendt til fronten [bare et par dager etter at de vervet seg, uten noen som helst trening](#). Begravelsene og minneordene skiftet også karakter. Det russiske propagandaapparatet begynte å [publisere fabrikerte historier om de døde soldatene, som bygget myter om russiske supersoldater](#) (18.6.2022).
- Det begynte også å dukke opp minneord etter soldater som var drept for lenge siden. Deres dødsfall ble først offentlig kjent [da det ble laget minneplakater og «heltepulter» på deres gamle skoler](#) (4.7.2022).
- Arbeidet resulterte også i ideer til andre saker, bl.a. [om militærkommisærerne som holder den russiske krigsmaskinen i gang](#) (9.7.2022), [de tsjetsjenske styrkenes rolle i krigen](#) (14.6.2022) og [de mange eksemplene på hvordan brødre, sønner og fedre som kjempet, og døde, i samme militæravdelinger](#) (1.8.2022).

4.3. Nåværende fase: August 2022-september 2023

Siden august i fjor har arbeidet vært gjort av en journalist (Per Anders), med databistand fra Sean Melling Murray. I denne perioden har vi kartlagt og verifisert ytterligere 4000 saker.

Dataarbeidet har vært brukt til å følge opp viktige temaer i 2022 og 2023, som blant annet den russiske mobiliseringen, fremveksten av Wagner-hæren, den ukrainske sommeroffensiven og og flere andre viktige sider ved den russiske krigføringen:

Da vi verifiserte dødsfallet til 22 år gamle Andrej Jersjov fra St. Petersburg, fant vi et referat fra hans æresbegravelse i lokalavisen [Fontanka](#). Ved siden av representanter for Putin og forsvarsledelsen, dukket en person vi kjente godt til fra før - den kjente norsk-russiske nynazisten Yan Petrovskij. Dermed kunne vi dokumentere [hvordan russiske nynazister, med norske bånd, deltok i Putins "denazifisering" av](#) (30.8.2022 og 8.9.2022).

Vi har også fulgt sporene om [de store regionale forskjellene, og hvilke utslag det gir \(3.10.2022\)](#). Dataarbeidet ble også brukt til å dokumentere skjebnen til de første mobiliserte russiske soldatene, [som ble sendt rett til fronten uten trening og utstyr \(17.10.2022\)](#). Samt vise hvordan flere russiske bataljoner [har forsvunnet nærmest sporløst \(26.11.2022\)](#).

I databasen la vi inn i fritekst-feltet ekstra informasjon hvis det kunne dokumenteres at soldaten var mobilisert. I 2023 har vi kunnet dokumentere at [mobiliserte fra seks av 89 regioner i Russland nærmest ble ofret ved å bli sendt til fronten](#). Store deler av mobiliseringshæren fikk mange måneder på forberede seg, noe vi har sett konsekvensene av under vår- og sommeroffensiven. Verifiseringsarbeidet førte også frem til flere saker om døde prester, som [deltar ved fronten, lover soldatene evig frelse og maner dem til hellig krig \(24.12.2022\)](#).

I år har databasen vært brukt til for eksempel å hente ut data om Wagner-soldater eller nymobiliserte. Det har resultert i saker om [Wagner-hæren](#), og hvordan Russland [håndterer de skyhøye tapene](#). Databasen er også benyttet til saker om noen av slagene som ble [utkjempet i vinter, som belyser hvorfor så mange russiske soldater er villige til å ofre livet \(7.3.2023\)](#), eller [hvordan den russiske hæren har endret sin taktikk underveis \(31.5.2023\)](#).

Vi benyttet også databasen til å dokumentere hvordan både vi i mediene tok feil [da vi i mange år omtalte "opprørerne" i østlige Ukraina som "russiskstøttede"](#). I tillegg har dataene vært brukt til å dekke russiske tap under [den ukrainske sommeroffensiven](#).

5. utfordringer i dataarbeidet

5.1. Sensuren

"Kjære lesere, vi er dessverre tvunget til å fjerne listen over de døde", skrev lokalavisen i Arkhangelsk [29.ru](#). I fjor sommer begynte russiske domstoler å stenge ned minnesider i lokalaviser over døde soldater. Mange lokal- og regionsaviser, som var nyttige kilder i begynnelsen av krigen, er pålagt å slette [artiklene, som for eks74..ru i Tsjeljabinsk](#). På den andre siden har det gitt motivasjon til å fortsette arbeidet. De russiske journalistene i Conflict Intelligence Team er for eksempel tiltalt for diskreditering av den russiske hæren og terrorstøtte for å gjøre tilsvarende arbeid som vi har gjort. Tiltalen lyder på 12 års fengsel.

Yandex, som har vært vårt viktigste søkeverktøy, har sensurert vekk flere millioner artikler. Søkeresultatene vi får er dessuten manipulert. Det viser lekkede [Yandex-koder](#). Et annet problem har vært at Yandex i fjor høst fjernet målrettede nyhetssøk fra sin hovedmeny, slik at det ble vanskeligere å søke målrettet i nyheter hvis vi ville søke anonymt.

Et av våre standard søkeord - "død"- ble svartelistet på Yandex's CAPTCHA (Completely Automated Public Turing test to tell Computers and Humans Apart) i fjor sommer. Captcha er en test som brukes til å finne ut om det etterspurte søket gjøres av en datamaskin eller menneske. Det førte til at arbeidet ble mer tidkrevende. Vi ble nødt til å gå gjennom verifiseringsprosedyren nesten hver gang. Derfor har vi vært nødt til å bekrefte at vi er et menneske tusenvis av ganger.

5.2 Dobbeltarbeid

I den mest intense perioden da vi var fem som jobbet parallelt, gjorde vi en del dobbeltarbeid. Vi skrapet potensielle dødsmeldinger fra to kilder, TimeNote og Gorjasjko. Det ga mange dubletter i research-arket, slik at vi kastet vi bort tid på å verifisere en del døde soldater to ganger. Men også senere i arbeidet, da vi bare var en eller to som verifiserte, var

dette en av de største datamessige utfordringene. Når antallet drepte soldater er blitt så stort, ble det mange med identiske navn. Derfor var det viktig å fjerne duplikater.

Cosinus-metoden er en effektiv tilnærming til problemet, men er ikke 100 prosent vanntett. Terskelen for akseptabel likhet er basert på en subjektiv vurdering. Det er ikke gjennomført en studie av hva den optimale terskelverdien er. Dette kunne vi kanskje gjort. Vi mener likevel å ha minimert risikoen for duplikater i datasettet, men det er altså mulig at det finnes tilfeller der samme soldat opptrer flere ganger i datasettet.

Noen samarbeidsutfordringer oppstod også underveis. Systemet var ikke spesielt robust i startfasen. Dette skyldtes stort sett organiseringen av regnearkene. Siden vi fortløpende utvidet datasettet, ble det ofte opprettet nye research-ark og nye registreringsark etter hver runde med datavask. Dette kunne føre til forvirring om hva som var de mest oppdaterte datasettene. Til slutt etablerte vi et system med ett master-regneark som inneholder den mest oppdaterte versjonen av de bearbejdede dataene. Vi lagde også et slags arkivsystem for å holde orden på nyregistreringer og utdaterte research-ark.

5.3 De døde som ikke begravnes - og hemmelige begravelser

Helt siden vi startet, har vi lagt merke til at jo kortere tid det går fra et dødsfall ble meldt og til vi prøver å verifisere det, jo mindre informasjon finner vi. I begynnelsen var vi derfor kanskje for raske, slik at en del informasjon ennå ikke var indeksert og søkbar på Yandex. Dersom vi ventet til begravelsen hadde funnet sted, kunne vi finne flere data.

De fleste begravelsene etter døde russiske soldater skjer dessuten ikke offentlig. Dels har det vært offisiell politikk å holde tapene skjult. Dels skyldtes det at familiene ikke ønsket omtale. Når noen ble begravd offentlig, har det nesten alltid en propagandahensikt, hvor lokale myndigheter ønsker å dyrke heltemyter. Mange blir trolig aldri identifisert og ligger fortsatt i ukjente massegraver på slagmarken.

Vi oppdaget flere ganger at det først kom mer informasjon om den døde når det hadde gått 40 dager fra soldaten ble drept. Årsaken er at 40 dagers-bønnen er en viktig milepæl for russisk-ortodokse kristne, som markerer at Guds dom over den døde har falt. Først etter dette tidspunktet kunne det dukke opp flere og mer detaljerte minneord, samt minnevideoer, som ofte inneholdt flere detaljer og ga oss nye ideer. Hadde vi gjort alle søkene på nytt, er det godt mulig vi kunne funnet mer.

5.4 Metodens begrensninger

Vi har i ettertid diskutert de første fasene av arbeidet i april-mai med både BBC-journalister og russiske journalister. Blant annet på DataHarvest-konferansen i Belgia i slutten av mai 2022, hvor Aftenposten presenterte sitt arbeid for gravejournalister fra hele Europa. Vi har også møtt uavhengige russiske journalister i BBC, Meduza og Novaja Gazeta på andre arenaer.

Per i dag har [BBC/Mediazona](#) verifisert 30.000 døde russiske soldater, mens vi er på 7000. Det er åpenbart at de reelle tapene er mye, mye høyere. Vi mener derfor, og har ment siden i mai i fjor, at tallene i seg selv ikke er så viktige. Vår metode, uansett hvor mange journalister og frivillige som jobber på denne måten, fanger bare opp en begrenset del av de drepte. Det russiske hemmeligholdet har økt i omfang, samtidig som landet er blitt stadig mer totalitært. Det dokumenteres blant annet av de modige, frivillige russiske aktivistene, som har dratt rundt til kirkegårder i blant annet Krasnodar. Ved enkelt kirkegårder viste det seg at 80-90 prosent av de begravde soldatene aldri var omtalt. De måtte til slutt rømme.

Vårt inntrykk er at arbeidet til BBC/Mediazona i stor grad har vært drevet av rendyrkede researchere og frivillige. Journalistene har i større grad kommet inn og skrevet sakene når datajobben var gjort. I Aftenposten har arbeidet hele tiden vært gjort av journalister. De har måttet avveie tids- og ressursbruk opp mot hva man fant av journalistiske ideer.

Den viktigste drivkraften for oss er fortsatt å finne stadig nye, alternative og viktige kilder og historier på Runet. Et eksempel er Vkontakte-siden “Taktisk medisin”, Vkontakte-siden for mobiliserte i Sverdlovsk eller andre nye Telegram-kanaler drevet av “soldatbloggere” ved fronten. Vi samler sammen små og store biter i et stort puslespill.

Dette metodearbeidet gir oss fortsatt saker og nye kilder som vi aldri ville funnet i de tradisjonelle kildene.

5.4 Russisk-kunnskap

Russiske språkkunnskaper har åpenbart vært en fordel i dataarbeidet. Men det har ikke på noen måte vært en forutsetning. Ved hjelp av Google Translate er det fullt mulig å drive research på denne måten, selv om det kan ta litt lengre tid.

Russisk var i starten en fordel, for eksempel når vi kom over videoer eller tekst på bilder. Men det er heller ingen hindring. Takket være flere nye verktøy, er det mulig å analysere og forstå muntlige video- og lydtkilder. Det gratisverktøyet vi har brukt mest de siste månedene til å indeksere videoer, er [Azure](#).

6. Avslutning

Arbeidet pågår fortsatt. Siden nyttår har vi kartlagt og verifisert ytterligere 2300 navn.

Putins maktapparat bruker store krefter på å skjule tapene. Døde soldater blir kremert eller forsvinner sporløst i massegraver. Mange er begravet i det stille. Arbeidet med å kartlegge de døde russiske soldatene tar tid og er svært ressurskrevende. Det er derfor gode grunner til at Aftenposten og BBC/Mediazona er de eneste mediene i verden som har brukt så mye krefter på dette.

Vi har fått henvendelser om å publisere databasen fra journalister i Tyskland, Frankrike, Belgia og Nederland, hvor det ikke gjøres et tilsvarende arbeid. Hittil har vi valgt ikke å gjøre det. Vi ønsker ikke at materialet skal komme på avveie eller bli misbrukt av russiske myndigheter, som kan bruke kildene som verktøy til å stenge ned artikler i lokalaviser eller små og store grupper på sosiale medier. På sikt kan det imidlertid bli aktuelt, siden databasen er basert på åpne kilder i Russland som kan dobbeltsjekkes.

På den andre siden tror vi det vil komme større databaser etter hvert, som overgår alt vi og BBC/Mediazona har gjort. I april 2023, 14 måneder etter oss, begynte for eksempel ukrainske justismyndigheter å publisere sin database [Poternet](#). De sier at de bruker de samme metodene og kildene som vi har brukt. Verifiseringsarbeidet gjøres av studenter ved politihøgskolene i Ukraina. Det er fortsatt et forsøksprosjekt. Så langt har de publisert 61.431 navn på døde russiske soldater. Det kan bli en viktig kilde i fremtiden, hvis det videreføres. Det er imidlertid usikkert.

I Russland fortsetter en brutal jakt på både journalister og aktivister. Vår kartlegging har vært helt avhengig av innsatsen til frivillige aktivister i Ukraina og Russland. For eksempel lokaljournalistene i [Ljodi Bajkal](#) i Burjatia, aktivistene bak Telegram-kanalen [Titusjki i Krasnodar](#) eller Belgorod-journalistene i [Pepel](#) og [Fonar](#). De, og flere andre, gjør en viktig og

avgjørende jobb for alle som ønsker å forstå hva som skjer i Russland. Og de betaler en høy pris for det.

Vedlegg: Publiserte saker.

12.3.2022: Han reiste 6200 kilometer for å dø for Putin i Ukraina. Nå kommer tusener hjem i kister til Russland.

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/wOLMyG/han-reiste-6200-kilometer-for-aa-doe-for-putin-i-ukraina-naa-kommer-tusener-hjem-i-kister-til-russland?pwsig2=087fd793d274593582908492177041d967aa1a67e9271135b2896ebfad1d8b0b_1682899200

2.4.2022: Bare 18–19 år gamle ble de sendt i døden. Her er Putins yngste soldater. https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/v51E6V/bare-1819-aar-gamle-ble-de-sendt-i-doden-her-er-putins-yngste-soldater?pwsig2=8bfc6916e1619880eaf195fa67d358fd03e152515552d2c8bd8f27525046b686_1682899200

11.4.2022: Her er Putins muslimske soldater. Nå dør de i Russlands hellige krig. https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/w0Ozo4/her-er-putins-muslimske-soldater-naa-doe-de-i-russlands-hellige-krig?pwsig2=812e9e94ef138901958da877ae3c9b4ee585269a4424fb776d8bd4a8d30cd8ba_1682899200

18.4.2022: De kalte seg Russlands beste krigere. Men slaget om flyplassen knuste Putins drøm.

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/w0jxj5/de-kalte-seg-russlands-beste-krigere-men-slaget-om-flyplassen-knuste-putins-droem?pwsig2=18b83e238820e085b3af65821597526e012df9ae9213a04091544eb9585843a5_1682899200

21.4.2022: Katastrofen i Svartehavet: «Kjettingen røk. Din sønn sank med skipet.» Nå kommer bortforklaringene.

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/34bg4e/katastrofen-i-svartehavet-kjettingen-roek-din-soenn-sank-med-skipet-naa-kommer-bortforklaringene?pwsig2=2c3a9b9a755ef85244490741ca8067e119ebc269739b2dcd2096a8185f5e582_1682899200

4.5.2022: Ukrainerne jakter på gråhårede menn fra luften

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/OrdGOq/ukrainerne-jakter-paa-graahaarede-menn-fra-luften?pwsig2=4830c660ca9e35af5c2cacdf70e1ab2772b548315210adc9975a53e1df7a950d_1682899200

30.5.2022: Putin sender pensjonister til fronten. Det kan bety et vendepunkt i krigen.

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/EaPO6j/putin-sender-pensjonister-til-fronten-det-kan-bety-et-vendepunkt-i-krigen?pwsig2=f3ad6ac63bf3447c3798ae5cd5a854cd8a722790377bc766bcace3ae8dbcf712_1682899200

5.6.2022: De er Putins heltemødre. For å bli det må de lage mange barn. Minst ti.

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/8QaxkW/de-er-putins-heltemoedre-for-aa-bli-det-maa-de-lage-mange-barn-minst-ti?pwsig2=6f6f4b409b88ea08c5f5d8ca806ec5c63c74f02f805035d74f7a67a6c05648e1_1682899200

18.6.2022: Dødskulden rundt russiske supersoldater holder krigen i gang. Men noe er veldig galt med heltehistoriene.

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/mrombv/doedskulden-rundt-russiske-supersoldater-holder-krigen-i-gang-men-noe-er-veldig-galt-med-heltehistoriene?pwsig2=641e9a2a4549448846df043743439dec09990888506e5565ea9798695df42fe1_1682899200

23.6.2022: Kosakkenes hærførere drømte om krig og ære. Men drømmen ble et mareritt med en lynrask slutt.

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/Ea12nj/kosakkenes-haerfoerere-droemte-om-krig-og-aere-men-droemmen-ble-et-mareritt-med-en-lynrask-slutt?pwsig2=379aa5d930e595d31608ec85cd559a3bde5e3cf185737def09d131cfcaacb356_1682899200

4.7.2022: Slik lokker russiske skoler unge til å dø for Putin

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/k65rg0/slik-lokker-russiske-skoler-unge-til-aa-doe-for-putin?pwsig2=22ef8d6dad7808d3e116f61e80f0cc0a1fc2e68fa328a72ead3432cf3493b57c_1682899200

9.7.2022: De lyver, stjeler og sender unge i døden. De er ryggraden i Putins regime.

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/7d8yE4/de-lyver-stjeler-og-sender-unge-i-doen-de-er-ryggraden-i-putins-regime?pwsig2=c10ab8997cbdf1a1e2a0723d50154477dda4333daba6310a78f252c789356ec1_1682899200

14.7.2022: De lokkes med tennis og trues med tortur. Slik leverer Tsjetsjenias diktator «frivillige» soldater til Putins krig.

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/k67kmj/de-lokkes-med-tennis-og-trues-med-tortur-slik-leverer-tsjetsjenias-diktator-frivillige-soldater-til-putins-krig?pwsig2=6351268ae995ad747095fb1f7c37eb2b5ae1432c5e89f928e6fdbb84f6b597d0_1682899200

21.07.2022: Han dro frivillig i krigen og håpet kona ville ha ham tilbake. Slik gikk det ikke.

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/Rrkz3d/han-dro-frivillig-i-krigen-og-haapet-kona-ville-ha-ham-tilbake-slik-gikk-det-ikke?pwsig2=953a7a13eaa8b4435048eab3abe0bd8cdaf7a6e4151c891ddc7aae84d70a347c_1682899200

1.8.2022: Brødrene så en drone. Så var alt over. Hvorfor dro de sammen til fronten?

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/x8LjmR/broedrene-saa-en-drone-saa-var-alt-over-hvorfor-dro-de-sammen-til-fronten?pwsig2=c21022a893a8621f67921323b47c68982aff599931fe5a194768860566625b3b_1682899200

30.8.2022: Odins soldat. Drømmer om Valhall. Og kjemper for Putin i Ukraina.

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/5Gx206/odins-soldat-droemmer-om-valhall-og-kjemper-for-putin-i-ukraina?pwsig2=15f0242aab9a3cdfb3d06f6df29a1f31dfda1fd5e430d965d4c6d780414853b2_1682899200

8.9.2022: Putin har forandret taktikk. En nynazist med norsk våpen setter den på spissen.

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/JQWoqX/putin-har-forandret-taktikk-en-nynazist-med-norsk-vaapen-setter-den-paa-spissen?pwsig2=bbd036f9d7b540e181c404da9e07d61ee43b220043d488fc1ae7e782c0bc0672_1682899200

3.10.2022: Soldatene kjemper for Putin i Ukraina. Men hvorfor bruker de et annet flagg enn det russiske?

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/zEgR5b/soldatene-kjemper-for-putin-i-ukraina-men-hvorfor-bruker-de-et-annet-flagg-enn-det-russiske?pwsig2=54ee462926db4929b74cc5dfdec54a893d8278b6c778c588c6e43f35d10c0dc_1682899200

De ble sendt rett til fronten av Putin. Nå kommer de første døde hjem.

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/RGrk1A/de-ble-sendt-rett-til-fronten-av-putin-naa-kommer-de-foerste-doede-hjem?pwsig2=f42e80e8102943e344147265a58056ed1e9d2a160c54d888b8e9394e3112e55e_1682899200

1.11.2022: Det begynte med en krangel om hellig krig. Det endte med at de russiske soldatene å drepe hverandre.

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/XbbRGo/det-begynte-med-en-krangel-om-hellig-krig-det-endte-med-at-de-russiske-soldatene-aa-drepe-hverandre?pwsig2=8950274ce6fbce6f4463ae9c5582bd79dc1e1ec879f2fbf90ae59da638d2755a_1682899200

26.11.2022: Putins bataljoner forsvant sporløst på steppene. Nå siver historiene om blodbadet ut.

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/q1Pa7w/putins-bataljoner-forsvant-sporloest-paa-steppene-naa-siver-historiene-om-blodbadet-ut?pwsig2=c1ba7c0b0c6a178bfd6ef4c107920fd5873434dd1904f2e40f896eff191b4f23_1682899200

Putins krigerprester maner soldatene til hellig krig

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/zEMGzw/putins-krigerprester-maner-soldatene-til-hellig-krig?pwsig2=c4122af25342463bb3d69860e2f0467ad59fd38f4309271907f94f4542d66d44_1682899200

18.12.2022: Slik skal russiske soldater overleve Putins vinterkrig.

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/9zB6pw/slik-skal-russiske-soldater-overleve-putins-vinterkrig?pwsig2=8f75049275532947af5dc887387e043e3d3c4a3f0c69aeb7ad9f4579ea2cb9ea_1682899200

22.12.2022: Da storebroren døde ved fronten, skrev Aleksandr et oppsiktsvekkende minneord. Nå vet han hvordan krigen kan ta slutt.

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/GM0IO6/da-storebroren-doede-ved-fronten-skr-ev-aleksandr-et-opsiktsvekkende-minneord-naa-vet-han-hvordan-krigen-kan-ta-slutt?pwsig2=65b3d53b1756e380d8b0cf2a32b652914c11afeb3dc7ea92899e383276bd3ce6_1682899200

24.12.2022: Putins krigerprester maner soldatene til hellig krig.

https://www.aftenposten.no/shared/verden/i/zEMGzw/putins-krigerprester-maner-soldatene-til-hellig-krig?pwsig2=c4122af25342463bb3d69860e2f0467ad59fd38f4309271907f94f4542d66d44_1682899200

4.1.2023: [Wagner-hæren: Hva er målet nå?](#)

11.1.2023: [Generalens kone vil ha hevn og mer krig. Er dette neste trekk fra Putin?»](#), .

7.3.2023: [Den russiske taktikken gir sjokkerende høye tap. Men bak ligger en plan. \(7.3.2023\)](#)

<https://www.aftenposten.no/verden/i/q1m8EL/her-gaar-de-russiske-soldatene-i-doeden-hvor-for-loeper-de-frivillig-til-slaktebenken>

20.5.2023: Idiotene i generaluniformer har ikke skjønt det. Nå er ingen trygge noe sted.

<https://www.aftenposten.no/verden/i/q1br6o/idiotene-i-generaluniformer-har-ikke-skjoent-det-naa-er-ingen-trygge-noe-sted>

20.5.2023: De russiske soldatene gikk i graven med en hemmelighet. Den avslørte Putins løgn.

<https://www.aftenposten.no/verden/i/pQGn7V/de-russiske-soldatene-gikk-i-graven-med-en-hemmelighet-den-avsloerte-putins-loegn>

31.5.2023: Russerne har endret taktikk i skyttergravene. Nå kriger de på en helt annen måte.

<https://www.aftenposten.no/verden/i/76LpEB/naa-slaass-russerne-paa-en-annen-maate-russerne-har-endret-taktikk>